

μουστάκι

μουστάκι, το, ουσ. [<μτγν. μουστάκιον <μυστάκιον, υποκορ. του αρχ. μύσταξ], το μουστάκι. **1.** έντονα ίχνη που μένουν στο πάνω χείλος, όταν πίνουμε, ιδίως γάλα, μπίρα, ή τρώμε κάτι, ιδίως γλυκό με σαντιγί ή φαγητό με σάλτσα: «ήπιε ένα ποτήρι μπίρα με αφρό κι άφησε στο χείλι του ένα μουστάκι». **2.** μακριές τρίχες που φυτρώνουν στο πάνω χείλος πολλών ζώων (γάτας, ποντικού, λιονταριού) καθώς και σε ορισμένα ψάρια (μπαρμπούνι). (Λαϊκό τραγούδι: *στ' αγκίστρι του τσιμπα μπαρμπούνι με μουστάκια*). **3.** συνήθως στον πλ. **τα μουστάκια**, νηματοειδείς αποφύσεις ορισμένων φυτών, ιδίως του καλαμποκιού: «πριν βάλει το καλαμπόκι στα κάρβουνα, το καθάριζε απ' το περίβλημά του και τα μουστάκια του». Υποκορ. **μουστακάκι, το**. (Ακολουθούν 15 φρ.).

- *ακόμη δεν έβγαλε μουστάκι ή ακόμη δεν έβγαλε μουστάκια*, λέγεται ειρωνικά ή υποτιμητικά για άτομο που, χωρίς να έχει τις απαιτούμενες γνώσεις στη ζωή ή σε ένα επάγγελμα ή μια τέχνη, λόγω μικρής ηλικίας, θέλει ή προσπαθεί να συμβουλευτεί άλλους, που είναι και μεγαλύτεροί του, αλλά και πολύ πιο έμπειροι από αυτό: «ακόμη δεν έβγαλε μουστάκι και θέλει να μας κάνει το δάσκαλο». Για συνών. βλ. φρ. *ακόμη δε βγήκε απ' το καβούκι του*, λ. καβούκι.

- *ασικλίδικο μουστάκι*, βλ. λ. ασικλίδικο.

- *αφήνει μουστάκι ή αφήνει μουστάκια*, δεν το ξυρίζει σκόπιμα για να μεγαλώσει: «αφήνει μουστάκι, γιατί νομίζει πως θα δείχνει σκληρός άντρας». Ο πλ. ίσως από το ότι πολλοί άντρες που διατηρούν μουστάκι, ακριβώς στη μέση αφήνουν ένα χώρισμα, οπότε φαίνεται πως στο πάνω χείλος υπάρχουν δυο μουστάκια.

- *γελάνε και τα μουστάκια του*, είναι τόσο ευχαριστημένος, τόσο ικανοποιημένος από την έκβαση κάποιας δουλειάς, υπόθεσης ή κατάστασης, που είναι αδύνατο να το κρύψει: «απ' τη μέρα που πέρασε ο γιος του στο πανεπιστήμιο, γελάνε και τα μουστάκια του».

- *γελώ κάτω απ' τα μουστάκια μου ή γελώ κάτω απ' το μουστάκι μου*, είμαι πολύ ευχαριστημένος, πολύ ικανοποιημένος από την έκβαση κάποιας δουλειάς, υπόθεσης ή κατάστασης, αλλά συγκρατώ, προσπαθώ να κρύψω τη χαρά που νιώθω: «πολύ τον έξυπνο μας έκανε αυτός ο τύπος, γι' αυτό, μόλις την πάτησε, τόσο πολύ το φχαριστήθηκα, που γελούσα κάτω απ' τα μουστάκια μου». (Τραγούδι: *τώρα τα τραγούδια μας τους πέφτουνε λίγα, και κάτω από τα μουστάκια τους γελάν οι παλιοί, έχουν βλέψεις πίσω τους τη λάμψη του '60, καθάρισαν αυτοί*).

- *έφαγαν τα μουστάκια τους*, λογομάχησαν ή μάλωσαν πολύ άγρια: «κάποια στιγμή παρεξηγήθηκαν χωρίς λόγο κι έφαγαν τα μουστάκια τους». Από την εικόνα δυο ατόμων που, καθώς λογομαχούν, πλησιάζουν απειλητικά ο ένας κοντά στο κεφάλι του άλλου τόσο, που σχεδόν τα πρόσωπά τους ακουμπούν, πράγμα που τους δίνει τη δυνατότητα να φάει ο ένας το μουστάκι του άλλου.

- *θα σου δώσω να φας το μουστάκι σου*, βλ. φρ. *θα σου ξυρίσω το μουστάκι και θα στο δώσω να το φας*.

- *θα σου ξυρίσω το μουστάκι (και θα στο δώσω να το φας)*, απειλητική προειδοποίηση σε κάποιον πως θα του συμπεριφερθώ πολύ προσβλητικά, πως θα τον εξευτελίσω: «αν πειράξεις ξανά την κόρη μου, θα σου ξυρίσω το μουστάκι και θα στο δώσω να το φας». Από το ότι ήταν πολύ υποτιμητικό για έναν άντρα, ιδίως λαϊκό ή ρεμπέτη να του ξυρίσουν το μουστάκι, πόσο περισσότερο μάλιστα και να του το δώσουν να το φάει. Στα χρόνια της Επανάστασης του 1821, θεωρούνταν μεγάλη βρισιά να απειλήσεις κάποιον ότι θα του ξυρίσεις το μουστάκι. (Λαϊκό τραγούδι: *μπάτσοι και χωροφυλάκοι, βρε, μας ξυρίσαν το μουστάκι*).

- *θα σου φάω το μουστάκι*, απειλητική προειδοποίηση σε κάποιον πως θα του συμπεριφερθούμε πολύ σκληρά: «αν πειράξεις ξανά τα κορίτσια της γειτονιάς μου, θα σου φάω το μουστάκι». (Λαϊκό τραγούδι: *αν ξαναμπώ στη φυλακή με τον Καπετανάκη θε να σου φάω το μουστάκι*).

- *θα φάμε τα μουστάκια μας*, απειλητική προειδοποίηση σε κάποιον πως θα μαλώσουμε πολύ άγρια: «αν μάθω πως είπες ξανά κακιά κουβέντα για μένα, θα φάμε τα μουστάκια μας». Πολλές φορές, όταν αυτός που απειλεί

δεν έχει μουστάκι, η φρ. κλείνει με το κι επειδή δεν έχω εγώ μουστάκι ό,τι φάμε θα φάμε απ' το δικό σου·

- *θρέφει μουστάκι ή θρέφει μουστάκια*, (ειρωνικά) διατηρεί, δεν το ξυρίζει σκόπιμα για να μεγαλώσει: «για να κάνει τον άγριο, θρέφει μουστάκι». Ο πλ. ίσως από το ότι πολλοί άντρες που διατηρούν μουστάκι, ακριβώς στη μέση αφήνουν ένα χώρισμα, οπότε φαίνεται πως στο πάνω χείλος υπάρχουν δυο μουστάκια·

- *μουρμουρίζω κάτω απ' τα μουστάκια μου*, γκρινιάζω, παραπονιέμαι, διαμαρτύρομαι με τέτοιο τρόπο, που δε γίνεται αμέσως αντιληπτό: «οι άλλοι δεν κατάλαβαν, αλλά εγώ, που σε ξέρω, κατάλαβα απ' την πρώτη στιγμή πως μουρμούριζες κάτω απ' τα μουστάκια σου για την εύνοια που του έδειξαν»·

- *μουστάκι σαν τσιγκέλι ή μουστάκια σαν τσιγκέλι*, βλ. λ. [τσιγκέλι](#)·

- *να χέσω τα μουστάκια σου! ή να χέσω το μουστάκι σου!* **α.** ειρωνική ή επιθετική έκφραση σε άντρα άσχετα αν έχει μουστάκι ή όχι με την έννοια είσαι άξιος περιφρόνησης: «να χέσω τα μουστάκια σου, πάλι λάθος έκανες τη δουλειά!». (Λαϊκό τραγούδι: *δεν ξανακάνω φυλακή με τον Καπετανάκη - αν του χέσω το μουστάκι!*). **β.** απευθύνεται και με συμπάθεια σε οικείο ή φιλικό άτομο: «πάλι χτύπησες, να χέσω τα μουστάκια σου!». Πολλές φορές, η φρ. κλείνει πάλι με το *χέσω*·

- *το μουστάκι είναι ο φερετζές του πούστη*, βλ. φρ. *το μουστάκι και το μούσι είν' ο φερετζές του πούστη*·

- *το μουστάκι και το μούσι είν' ο φερετζές του πούστη*, από το ότι, υπάρχει σε ορισμένους η εντύπωση πως, μερικοί πούστηδες που θέλουν να κρύψουν την ιδιότητά τους, αφήνουν μουστάκι και μούσι για να δείχνουν ανδροπρεπείς.

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας